

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:30 uur d.d. 2 mei – 12:30 uur d.d. 3 mei

5.1.2e Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Niet-coronapatiënten die wachten op hun behandeling Zwaar verslaafde drugs- en alcoholgebruikers die een behandeling uitstellen 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Gezondheidspsychologen Artsen die reguliere zorg weer hervatten Burgemeesters en veiligheidsregio's 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Wetenschappers die zoeken naar een vaccin

Samenvatting

- Ondanks de geldende oproep om zoveel mogelijk thuis te blijven, is het ook dit weekend in verschillende steden druk, zoals in Tilburg, Utrecht en Den Bosch. Dat het drukker wordt in de winkelstraten meldt ook Onderzoeksbureau Locatus. Het aantal mensen in winkelstraten lag begin april nog op zo'n 25 procent van voor de coronacrisis, eind april was dat ongeveer 40 procent. Erik Visser (Veiligheidsregio Kennemerland) herkent dit beeld maar geeft aan dat mensen zich over het algemeen wel aan de maatregelen houden.
- Trouw schrijft dat steeds meer landen langzaam afstappen van de vrijblijvendheid om een app te gebruiken. De ervaringen van landen die een corona-app hebben gelanceerd is allemaal hetzelfde: 'vrijwillige installatie lijkt een natuurlijk plafond te kennen, dat onder de drempelwaarde ligt die zo'n app nodig heeft om effectief te kunnen zijn.'
- Gezondheidspsychologen zijn bezorgd over een terugval in het aantal zwaar verslaafde drugs- en alcoholgebruikers dat zich meldt om af te kicken. Zorgen zijn er over de gevolgen van een uitgestelde behandeling zoals lichamelijke klachten, maar ook verwaarlozing, vereenzaming en huiselijk geweld.
- Bij Op1 zijn Edo Arnoldus (neuroloog), Frederique Hofstede (kinderarts) en Robbert Keppel (huisarts) te gast om te spreken over hoe zij de reguliere zorg weer gaan oppakken. In het gesprek spreekt kinderarts Hofstede haar zorgen uit over kinderen die te laat naar het ziekenhuis kwamen of kinderen waarmee zij geen contact meer heeft. Zij vreest dat gevallen van huiselijk geweld minder snel worden herkend.
- Media blikken vooruit op de Nationale Herdenking op 4 mei met reportages van veteranen en overlevenden. Uit een peiling van het Opiniepanel van EenVandaag blijkt dat de helft van de Nederlanders zegt zijn vrijheid nu, door de beperkende maatregelen, meer te waarderen dan voor het coronavirus uitbrak. Bijna twee derde (63 procent) is van plan om op de een of andere manier stil te staan bij Bevrijdingsdag.

Karakterisering berichtgeving

- Media hebben minder aandacht voor 'Nederlands-coronanieuws' nu in diverse Europese landen, sinds een lange tijd de maatregelen worden versoepeld. Zo gaat de aandacht uit naar Spanje waar inwoners in tijdslots weer naar buiten mogen. Ook is er aandacht voor het toenemende aantal besmettingen in Rusland en voor de toenemende spanningen in Zuid-Amerikaanse gevangenissen waar gevangenen vrezden voor besmetting.
- Media melden ook dit weekend dat het weer drukker wordt op straat. In tegenstelling tot voorgaande weekenden circuleren er geen foto's van drukke plekken of lange wachtrijen op social media.
- AD kopt: 'Mondkapje wordt overal norm in Europees OV behalve in Nederland'. De krant schrijft dat het RIVM zegt dat mondkapjes schijnzekerheid bieden, terwijl 'tegelijk experts en virologen in andere landen hun mening over mondkapjes juist hebben gewijzigd'.
- Er wordt vooruitgeblikt op de Nationale Herdenking op 4 mei met o.a. reportages van veteranen. Ondanks dat er geen evenementen of festival zijn is bijna 63% van het EenVandaag Opiniepanel van plan om stil te zijn bij Bevrijdingsdag.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)**Slachtoffers**

- Verenso (vereniging van specialisten ouderengeneeskunde) meldt dat het aantal besmettingen in de verpleeghuizen lijkt te stabiliseren. In totaal zijn 8.195 bewoners van verpleeghuizen geregistreerd als mogelijk besmet met het coronavirus. Dat is een toename van 296 ten opzichte van drie dagen eerder. Bij een meting begin april nam in twee dagen het aantal besmettingsgevallen met 871 toe tot 4.161.

Schade

- Britse instellingen en universiteiten die onderzoek doen naar een vaccin voor het coronavirus zijn aangevallen door hackers, hoogstwaarschijnlijk uit Iran en Rusland. De aanval is niet geslaagd. Veiligheidsdiensten en onlinemisdaadbestrijders waarschuwen al langer voor dit soort cyberaanvallen.

Oorzaken

- Uit onderzoek van het Deense instituut voor besmettelijke ziektes (SSI) blijkt dat het besmettingscijfer is gestegen van 0,6 naar 0,9 nadat het land de scholen weer had geopend.

Informatiebehoefte*Welke informatie vragen leven er bij getroffen?*

- Op de social media kanalen van minister De Jonge komen vragen binnen over sport; 'waarom mogen we nog niet golfen en tennissen, dit kan toch op 1,5 meter afstand'? Ook vragen mensen zich af of de 1,5 meter afstand maatregel nog geldt en waar men ideeën voor een app naar toe kunnen sturen. Daarnaast is er een vraag waar mensen terecht kunnen die tijdelijk opvang willen aanbieden aan daklozen. Er blijven berichten binnenkomen waarbij de minister wordt aangesproken op het tekort aan PBM. Ook roepen mensen op de intelligente lockdown te beëindigen en doen suggesties voor versoepeling.
- Op de corporate kanalen van VWS komen er berichten binnen over het codewoord 'Masker 19'. Mensen vragen zich af hoe er mee om wordt gegaan wanneer de 'mishandelaar' erbij is als het codewoord gezegd wordt? Ook zijn er vragen of er een verband is tussen minder besmette kinderen en inenting.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Het aantal coronapatiënten op de IC's is zaterdag gedaald naar 708 (waarvan 28 patiënten die in Duitsland zijn opgenomen). Goed nieuws volgens Ernst Kuipers (LNAZ): "Allereerst nu we weer op een normale capaciteit van de IC's zitten, geeft het de IC lucht, ten tweede geeft het ons de mogelijkheid om in de komende week versneld andere zorg weer op te pakken en ten derde als na volgende week de scholen weer opengaan dan hebben we capaciteit om een eventuele toename van covid-patiënten weer op te vangen."
- Playmobil is begonnen met de verkoop van mondmaskers. De maskers zijn reinig- en herbruikbaar. De filter moet wel worden vervangen. Volgens de fabrikant is de vraag naar de maskers groot. De maskers kosten 4,99 euro waarvan 1 euro naar het Rode Kruis gaat.

Vaccin

- Het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) is donderdag een versnelde evaluatie gestart van onderzoeksgegevens van het middel remdesivir. Het Nederlandse College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG) benadrukt wel dat de start van de evaluatie door het EMA niet inhoudt dat nu al bekend is dat de voordelen van de behandeling met remdesivir opwegen tegen de risico's.
- In EenVandaag reageert microbioloog Marc Bonten op de berichten dat het bestaande BMR vaccin de effecten van het coronavirus kunnen afzwakken. Bonten: "De hypothese van onderzoekers is dat er eiwitten bij het virus zijn die heel erg lijken op de eiwitten bij mazelen of de bof. De hypothese zou zijn dat dat vaccin ook zou kunnen helpen bij het coronavirus. [...] Persoonlijk ben ik zeer sceptisch op de hypothese en weten we absoluut niet of het om de juiste eiwitten gaat die 'getarget' moeten worden bij het coronavirus, en ook de onderbouwing is nog niet goed uitgewerkt"

Maatregelen in het buitenland

- Sint-Maarten verlengt de lockdown met een week tot 17 mei.
- Spanje gaat mondkapjes in het openbaar vervoer vanaf maandag verplicht stellen om een nieuwe golf van coronavirusinfecties te voorkomen nu de lockdown-regels beetje bij beetje worden versoepeld.
- Op de Belgische luchthavens Zaventem en Charleroi en in de treinen van Thalys en Eurostar wordt het dragen van een mondkapje verplicht.
- In Groot-Brittannië gaan kinderen op de basisschool vanaf 1 juni weer naar school.
- De Franse regering wil de noodtoestand verlengen tot 24 juli.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuiglijke waarnemingen)?

- Bij de tiplijn Meld Misdaad Anoniem zien ze sinds de invoering van de maatregelen een stijging van het aantal meldingen. Waar normaal zo'n 1.400 meldingen per maand de norm zijn, werd in april 2.426 keer getipt. 616 meldingen daarvan waren 'corona-gerelateerd' zoals overtredingen van de maatregelen.
- Psycholoog Carsten de Drue denkt dat er de komende maanden meer meldingen binnen komen bij Meld Misdaad Anoniem omdat de angst voor het virus afneemt en het moeilijker wordt om het vol te houden.

Hierdoor kan er een tweedeling in de maatschappij ontstaan; mensen die het moeilijker vinden om het vol te houden en mensen die de maatregelen wel volhouden. Deze laatste groep gaat zich waarschijnlijk meer irriteren aan het gedrag van de andere groep en daardoor meer melden. Ook wordt er waarschijnlijk meer gemeld via de tiplijn omdat mensen het moeilijk vinden om de overtreder direct aan te spreken.

- Coolblue, Bol.com, Thuiszorgwinkel en Medipoint zien een enorme vraag die is ontstaan naar saturatiemeters (apparaatje waarmee je het zuurstofgehalte in je bloed kunt meten). Medippint geeft aan dat de voorraad krap wordt en tot half juni geen nieuwe levering verwacht.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Houden mensen zich aan de gedragsadviezen?

- In Tilburg, Utrecht en Den Bosch is het zaterdag druk in de winkelstraten. Gemeente Tilburg roept bewoners op, net als vorig weekend, alleen naar het centrum te komen voor noodzakelijke boodschappen.
- Volgens de Veiligheidsregio Zeeland was het zaterdag nog rustig in de provincie, ondanks dat de maatregelen licht waren versoepeld voor eigenaren van vakantiewoningen of met een vaste caravanplaats.
- Mobiliteitsbureau DAT.Mobility ziet de laatste weken een lichte toename in het aantal automobilisten op de weg. Nederlanders gaan niet alleen vaker de weg op, ook de gemiddelde reistijd stijgt.
- Het wordt ook drukker in de winkelstraten, meldt Onderzoeksbureau Locatus naar aanleiding van onderzoek in winkelstraten van de tien grote steden. Lag het aantal mensen in winkelstraten begin april nog op zo'n 25 procent van voor de coronacrisis, eind april was dat ongeveer 40 procent. Het zonnige weer heeft daarbij waarschijnlijk een grote rol gespeeld.
- Erik Visser van de Veiligheidsregio Kennemerland herkent het beeld dat het drukker wordt op straat. "We zien dat er meer mensen zijn in steden en winkelstraten, maar het blijft tegelijkertijd wel rustig. Er is namelijk weinig gedoe en mensen houden zich aan de regels. Dat staat soms een beetje onder druk op momenten dat het echt vol wordt. Dan zijn die regels lastiger te volgen."
- In Arnhem heeft de politie een huisfeest beëindigd waar ongeveer veertig bezoekers waren.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

- Longarts Leon van den Toorn (Erasmus MC) snapt dat er veel vraag is naar de saturatiemeters. "Maar voor mensen zonder onderliggende longproblemen, die geen klachten hebben, is het niet nodig om iedere dag te meten. Dat is echt overdreven." Ook leidt het onnodig aanschaffen van saturatiemeters tot tekorten. "We willen dit soort apparaatjes graag hebben voor mensen die het nodig hebben, mensen met die al bekend zijn met longproblemen. Dan is het vervelend als ze uitverkocht zijn."

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Gezondheidspsychologen zijn bezorgd over een terugval in het aantal zwaar verslaafde drugs- en alcoholgebruikers dat zich meldt om af te kicken. Ook de behandeling van mensen die al aan het afkicken zijn, is lastiger omdat de behandeling online gaat. Daphne Kanner (gezondheidspsycholoog GGZ Rijnmond) merkt dat minder verslaafden zich melden voor hulp. Kanner noemt de ontwikkeling zorgwekkend. "Mensen die kampen met een verslaving, hebben vaak een korter lontje. Ik kan me zomaar voorstellen dat dit leidt tot huiselijk geweld. Deze groep loopt grote risico's op toenemende lichamelijke klachten. Maar ook problemen zoals verwaarlozing, vereenzaming, toenemende problemen op werk, psychische problemen en financiën." Paul Dijkhoorn is twaalf weken 'clean', maar noemt dat het moeilijk is dat de begeleiding anders is. "Waar je normaal contact hebt met een persoonlijke begeleider, één op één of in een groep met andere lotgenoten, ben je nu heel erg op jezelf aangewezen."
- Bij Op1 zijn Edo Arnoldus (neuroloog), Frederique Hofstede (kinderarts) en Robbert Keppel (huisarts) te gast om te spreken over hoe zij de reguliere zorg weer gaan oppakken. Keppel geeft aan veel te leren van de aanpak van supermarkten die gebruik maken van looplijnen en plexiglas. Hij geeft aan hier gebruik van te maken om zijn praktijk te herinrichten. Hofstede geeft aan dat zij al werkten met een 'flexpoli', alle spreekuren zijn omgezet naar een telefonisch spreekuur. Daaruit worden patiënten 'gefilterd' die alsnog naar het ziekenhuis moeten komen. Allen geven aan dat zij het face-to-face contact met de patiënten hebben gemist. Kinderarts Hofstede spreekt haar zorgen uit over kinderen die te laat naar het ziekenhuis kwamen of kinderen waarmee zij geen contact meer heeft. Zij vreest dat gevallen van huiselijk geweld minder snel worden herkend.
- Zaterdagavond zijn wereldwijd gebouwen verlicht om hulpdiensten te steunen. In Rotterdam werd op de Euromast een hartslag nagebootst.

Vaccin

- Nieuwsuur meldt dat we wereldwijd meer dan één vaccin nodig hebben. Eric Snijder (moleculair viroloog LUMC) geeft aan dat er moet worden gekeken naar hoe verschillende leeftijdsgroepen op het vaccin reageren. Snijder vindt het zorgelijk dat er momenteel wereldwijd 90 onderzoeken naar een coronavaccin lopen. Volgens hem wordt er nu veel geld ingezet op één virus. Volgens hem is het een gegeven dat er weer andere virussen ontstaan en er niet genoeg geld beschikbaar is voor onderzoeken naar die vaccins.
- Frederik Kristensen (CEPI) geeft aan om miljarden doses van een vaccin te kunnen produceren er meerdere fabrieken wereldwijd in productie moeten. Hij maakt zich zorgen over de reactie van Amerika die na het ontwikkelen van een vaccin, deze alleen beschikbaar stelt voor Amerikanen. Volgens Kristensen vereist mondiale samenwerking. "Anders zou het kunnen ontaarden in een race om wie als eerste de hand kan leggen op de beste vaccins. Waardoor waarschijnlijk rijke landen het grootste deel in handen krijgt." Hij voorspelt dat je niet de hele wereld dit jaar zou kunnen vaccineren, dat zal pas op zijn minst in 2021 kunnen.

App

- Trouw schrijft dat steeds meer landen langzaam afstappen van de vrijblijvendheid om een app te gebruiken. De ervaringen van landen die een corona-app hebben gelanceerd is allemaal hetzelfde: 'vrijwillige installatie lijkt een natuurlijk plafond te kennen, dat onder de drempelwaarde ligt die zo'n app nodig heeft om effectief te kunnen zijn.' Volgens Trouw wordt er in meer landen gekeken naar een land als Zuid-Korea die gps-data, creditcardgegevens en camerabeelden gebruikt en de gangen van positief geteste patiënten nagaat. De meeste landen proberen het vooralsnog goedschiks. Zoals Colombia die telefoongebruikers die de app installeren beltegoed cadeau geeft.

Opiniepeilingen

- Uit een peiling van het Opiniepanel van EenVandaag (26.000 respondenten) blijkt dat de helft van de Nederlanders zegt zijn vrijheid nu, door de beperkende maatregelen, meer te waarderen dan voor het coronavirus uitbrak. Ondanks de huidige coronamaatregelen heeft driekwart van de ondervraagden het gevoel dat ze in vrijheid leven. Bijna twee derde (63 procent) is van plan om op de een of andere manier stil te staan bij Bevrijdingsdag, ook nu er geen evenementen of festivals zijn.